

HOOFDROL VOOR HET WATER

HET WAS ZONDAG IN HET ZUIDEN

Dik 200.000 liter aan écht water werd gebruikt om in Openluchttheater De Doolhof in Tegelen de spektakelmusical 'Het was Zondag in het Zuiden' te realiseren. Het maakte het water één van de hoofdrolspelers in de voorstelling van het Toneelgroep Maastricht en theater De Maaspoort Venlo. Michiel van der Zijde en zijn zoon Yared (Co-Lumen BV) werden in de arm genomen voor de technische productie van het fraaie geheel.

Tekst: Henk Hendriks - **Fotografie:** Bjorn Frins, Roy Beusker en Annemieke van der Togt

In het historische openluchttheater De Doolhof in Tegelen worden iedere vijf jaar de Passiespelen opgevoerd. Gedurende de rest van de tijd zijn er beperkt voorstellingen en evenementen en is het betrekkelijk stil rond het theater. De stilte werd doorbroken toen Toneelgroep Maastricht in samenwerking met theater De Maaspoort uit Venlo het besluit nam om

hier zes weken lang een grootse musical op te gaan voeren. 'Het was Zondag in het Zuiden' behandelt de tijd van het hoogwater in de Maas, in 1993 en 1995. Regisseur Servé Hermans, die eerder voor het Toneelgroep Maastricht de voorstelling 'Dagboek van een Herdershond' realiseerde, wilde dit jaar aandacht voor deze gebeurtenissen. Dat bleek een goed plan. Niet al-

leen vanwege het feit dat een maand voor de première al zo'n 30.000 kaarten verkocht waren, maar ook gezien de positieve recensies die inmiddels zijn verschenen.

TIJDSDRUK

We gaan hier niet verder in op de inhoud van het verhaal, maar uiteraard wel op de technische uitdagingen die de ideeën van de regisseur met zich meebrachten voor de ervaren technisch producent Michiel van der Zijde. De grootste uitdaging? Het transporteren van ruim 200.000 liter water tijdens de voorstelling! Maar ook zaken als geluid en licht verdienden natuurlijk alle aandacht. Van der Zijde deed de productie met zijn zoon Yared, die dit jaar zijn bacheloropleiding Design en Technologie afrondde en in de voetsporen van zijn vader treedt. Het is het eerste gezamenlijke project voor het duo. "Het was een klus onder grote tijdsdruk, waarbij de voorbereidingstijd behoorlijk krap was", vertelt Michiel van der Zijde. "Pas eind maart wisten we zeker wat er nodig was voor de voorstelling. Een voorstelling die gaat spelen in een lastige periode in het jaar, midden in het festivalseizoen. Maar uiteindelijk is het gelukt om alle materialen én het personeel te krijgen."

DECOR

Regisseur Servé Hermans maakte een schets over een foto van de voor de Passiespelen gebouwde tempelfaçade met daarop drie wanden met geïntegreerde videoschermen

Openluchttheater De Doolhof

In 1927 werd de locatie voor het eerst gebruikt als theater en in 1934 werd het aangepast en ingericht voor de Passiespelen. In 1967 werd een overdekte tribune gerealiseerd met 1300 plaatsen, voor deze voorstelling uitgebreid tot 2500 zitplaatsen. De accommodatie bestaat uit een fraai park van 1,7 hectare met monumentale bomen, grenzend aan het centrum van Tegelen.

Centraal in het park ligt de speelruimte van 75 bij 45 meter. Deze heeft een terrasachtige structuur, niveaoverschillen en talrijke verbindingen via trappen, poorten en paden. Samen met de centrale tempel, geflankeerd door twee paleizen, is het complex ruim tachtig jaar geleden ontworpen als vast decor voor de Passiespelen die om de vijf jaar worden opgevoerd. Het is eigendom van de gemeente Venlo en wordt beheerd door een collectief van vrijwilligers.

en een terp, omsloten met water. Verder zag je een boer met schapen en een bruin café. "Omdat het bestaande tempeldecor geen enkele relatie heeft met de omgeving uit het verhaal, is besloten om videoschermen te integreren in een uit vijf delen bestaande achterwand, die is gespannen met bedrukt doek, bevestigd aan een steiger (17,5 meter hoog) met een totale ballast van 72.000 kilo. "In het begin dacht ik regelmatig dat ik liever een leeg grasveld tot mijn beschikking had gekregen in plaats van een openluchttheater. Op een leeg grasveld staat immers niets in de weg."

CONSTRUCTIE

De constructie moest gebouwd worden op een bestaande kelder en dat werd dus rekenen. "Ruud de Deugd van >

T&E Support heeft, omdat er geen bestaande gegevens waren, op basis van eigen berekeningen een plan gemaakt, waarin het noodzakelijk was om onder iedere poot van de steiger in de kelder een stempel te plaatsen”, vertelt Van der Zijde. “Dat hebben we eerder ook al toegepast bij de musical Zodiac in de Koepelgevangenis van Breda. DecoWorkx was verantwoordelijk voor de montage van de doeken aan deze constructie. Deze zijn deels demontabel gemaakt, zodat ze bij een windvoorspelling van twintig meter per seconde of meer snel verwijderd kunnen worden. Alhoewel dit zelden voorkomt hebben ze bij de zomerstorm op 5 juli kunnen proefdraaien en bleek dat het terugplaatsen van de doeken in korte tijd realiseerbaar was.”

Verder bleek dat de aangebrachte aarding van de lichttorens gewerkt heeft. Na een blikseminslag was namelijk geen enkele armatuur of LED-scherm beschadigd. Daarnaast was het spannend of het ging lukken de steiger achter de wand tijdig

De bijdrage van MHB

De visuele experts van MHB leveren bij Zondag in het Zuiden de video in de vorm van led schermen, projectie, mediaservers en fiber datadistributie. Het gaat om drie schermen: aan de zijkanten van de opstelling twee schermen van 12 meter breed en 8 meter hoog, met daarin een led scherm van 4,8 bij 3,6 meter en in het midden het grootste scherm van 16 meter bij 12 meter, met daarin opgenomen een led scherm van 7,8 x 6 meter.

De led schermen zijn opgebouwd met ROE CB5 HDR 10 bit ledpanelen. Dit geeft enorm veel meer kleurdiepte dan 8 bit systemen, een mooie aanvulling op dit systeem. Om de led heen wordt de projectie gemapt. Daarbij is gekozen voor de Panasonic PT-RZ21K laser projectoren met 20.000 lumen lichtopbrengst. Uitermate geschikt voor deze show vanwege de levendige kleuren en de ongeëvenaarde helderheid.

op te bouwen. Omdat er slechts twee vaste dagen vrij waren in de agenda van de leverancier moest de opbouw een week eerder starten dan oorspronkelijk gepland was.”

PROJECTIE

De doeken zijn voorzien van een print van een uitzicht over de oevers van de Maas. Dat werd een extra uitdaging

omdat de kleuring van twee van de vijf doeken niet identiek bleek te zijn en deze dus herdrukt moesten worden. “Door snel handelen van Piet Hoevenaars Sign Industries en de flexibiliteit van DecoWorkx werden binnen 48 uur nieuwe doeken geleverd en alsnog gemonteerd”, vertelt Van der Zijde. “Naast de drie ROE CB5 LED-schermen wordt op de doeken geprojecteerd met vier Panasonic PT-RZ21K pro-

DE BIJDRAGE VAN DEMO PRODUCTIONS

"Ook voor dit spektakelstuk wist Toneelgroep Maastricht ons weer te vinden, net als bijvoorbeeld bij 'Dagboek van een Herdershond' het geval was", vertelt projectmanager Yannick Bisschoff. "In nauwe samenspraak met zowel lichtontwerper Uri Rapaport, geluidontwerper Ray Elderman en technisch producent Michiel van der Zijde hebben we een passende totaaloplossing ontworpen op het gebied van licht, geluid en rigging. Door de strenge omgevingseisen hebben we deze keer gekozen voor een KSL audiosysteem van d&b. Aangevuld met G-SL subs geeft dit het beste audioresultaat voor het publiek, waarbij de overlast voor de omgeving wordt geminimaliseerd door een fullrange cardio systeem."

"Naast de Ayrton Ghibli S hebben we deze keer ook de Ayrton Perseo in de set zitten", gaat Bisschoff verder. "Als je drie maanden de spullen in de openlucht hebt hangen, is het wenselijk om op bepaalde plekken in de set een IP-armatuur te plaatsen. Dit was ook de reden om de gloednieuwe CLF Poseidon Wash M in te zetten. Het eindresultaat mag er zijn, mede door de inzet van het team van APEXX, dat ons ondersteund heeft op het vlak van licht en rigging."

Specificaties:

Licht:

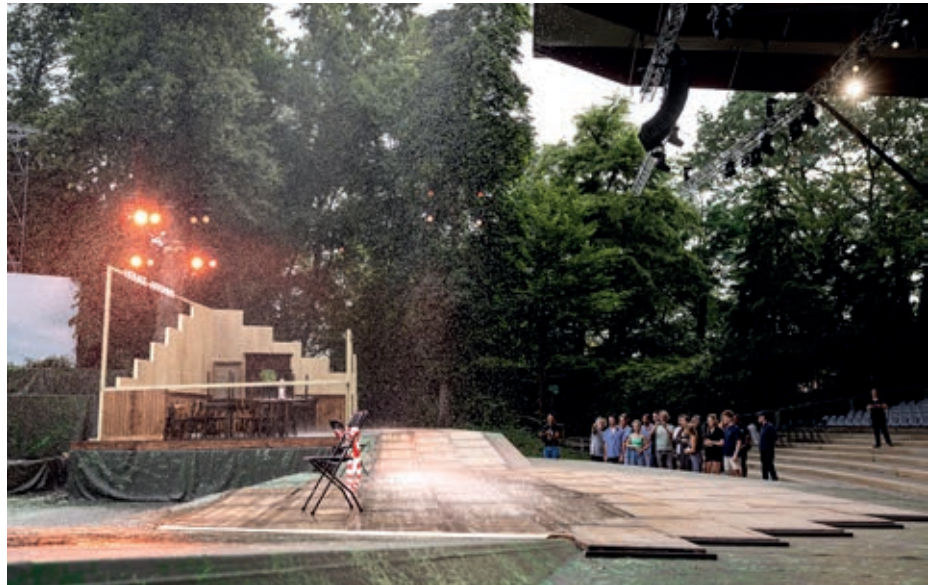
- 50 x Ayrton Ghibli-S
- 38 x Ayrton Perseo-S
- 24 x CLF Poseidon Wash M
- 16 x CLF Hera
- 12 x Showtec Helix S5000 Q4
- 8 x Astera NYX Bulb
- 2 x Astera Pixelbrick
- 8 x Astera Helios tube
- Aangestuurd d.m.v. grandMA3 fullsize & lighting nodes van ELC

Audio:

- 24 x d&b Audiotechnik KSL
- 8 x d&b Audiotechnik G-SL subs
- 12 x L-Acoustics X8 infill
- 6 x L-Acoustics A15 monitoring
- 10 x Adamson S10P monitoring

Controls:

- 1 x Allen & Heath dLive S5000
- 7 x Shure AD4Q met ADX1 belts

De bijdrage van DecoWorkx

DecoWorkx is door Michiel van der Zijde bij de productie betrokken omdat hij op zoek was naar een team dat de stageconstructie kon voorzien van grote tackbanners. "Wij werken met een grote groep ervaren freelance decorbouwers die al veel van dit soort stages heeft gebouwd", vertelt Linda Tromp. "Voor ons was het ook heel leuk om deze zomer een theaterproductie te doen tussen alle festivals door. Omdat het ging om een buitenpodium met heel grote banners, is voorman Alain nog een keer teruggegaan om eventuele schades door weersomstandigheden te voorkomen. Ook wij willen natuurlijk dat het decor er alle maanden mooi en goed uit blijft zien."

jectoren. Tijdens de voorstelling worden opnamen met draadloze camera's live geprojecteerd op de diverse schermen. Hierdoor wordt het speelveld letterlijk verkleind en is de emotie tijdens de voorstelling voelbaar. De cameramensen spelen letterlijk een vaste rol.

Daarnaast worden beelden van de ramp getoond die, als een documentaire, volledig synchroon zijn met de gebeurtenissen op het speelveld. MHB leverde alle video-apparatuur. Arjen Klerkx is verantwoordelijk voor de gemaakte videocontent."

INVOELBAAR

Een grote wens van Servé Hermans was het werken met écht water. Al bij de aankondiging van de productie heeft Hermans aangegeven dat hij geen gebruik wilde maken van de technieken om water op schermen te laten zien, maar dat het echt moest zijn. Daarom valt, stroomt en gutst het water letterlijk door het openluchttheater. Gelaagde regen, zodat het publiek amper kan zien waar het vandaan komt. Hermans eerder

hierover: "Bij de wateroverlast zijn zes doden gevallen in België en Duitsland, maar niet bij ons. Wel is er veel vee verdronken. Het was ijskoud, ook dieren die maar een beetje in het water stonden overleefden het daarom niet. Dat wilde ik in het verhaal laten terugkeren. Ik wil het verhaal zo invoelbaar mogelijk maken. Er zijn allerlei technieken om de regen en de schapen op een scherm te projecteren, maar ik wil échte schapen en échte regen. Invoelbaarheid op detailniveau; om het publiek op een zomerdag in decemberseren te krijgen staat er een kerststal, lopen de acteurs rond in winterkleden. Aan de techniek de taak om invoelbaarheid met echt water te realiseren."

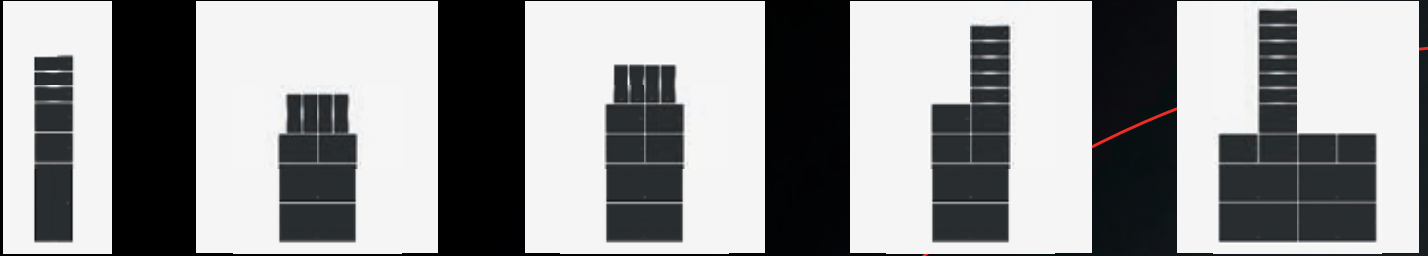
HET WATER

Samen met Gerard Fernandez (UFX) is Michiel van der Zijde verantwoordelijk voor het feit dat 200.000 liter water door De Doolhof stroomt. Een kunstje dat nog nooit eerder is vertoond. Een decor van vijftig meter breed en zeventien meter hoog op verschillende niveaus, een ➤

EASY

GROUND STACKING

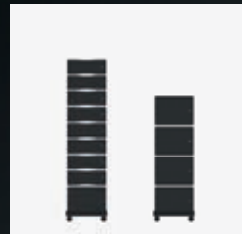
LINE ARRAY

PLUG AND PLAY TRANSPORT DOLLY

EXTRA: FAST INSTALL DOLLIES

FLEX6

De meest veelzijdige speaker ter wereld voor
alle producties van 1 tot 10.000 personen

Slechts 5 accessoires voor 23 verschillende setups

**CONTACTEER
ONS VOOR EEN
DEMO!**

INSPIRED BY PROFESSIONALS ■ CREATED BY EXPERIENCE ■ UNMATCHED BY PERFORMANCE

AED Nederland, Dalkruidbaan 161, 2908 KC Capelle a/d IJssel. Aan de inhoud van deze advertentie kunnen geen rechten worden ontleend. AED Audio® is een geregistreerd merk van AED Distribution NV. AED Distribution NV, Bedrijvenpark de Veert 13/004, 2830 Willebroek, België. ©2023 - AED Audio® - www.AEDaudio.com

AED AUDIO
THE LEGACY

ontwerp met terrassen op drie niveaus, met in het midden een groot bassin. In eerste instantie was er een dijk ingetekend, maar omdat er direct langs de Maas geen dijken maar uiterwaarden zijn, is dat uit het ontwerp verdwenen. Het volledige vloeroppervlak is bekleed met groene vijverfolie. "Ik denk dat in heel Duitsland geen groene folie meer voorradig is", lacht Michiel van der Zijde. Het folie door Ellen Windhorst gedecoreerd met zandkleurige vlekken, zorgt dat alles waterdicht is en er dus geen water verloren gaat. Om het water echt te laten stromen heeft Gerard Fernandez samen met Watershow.de uit Duitsland een systeem gerealiseerd waarbij in minder dan twintig minuten het podium overstroomt en het bassin volloopt. Met als hoogtepunt een dijkdoorbraak.

POMPEN EN NOZZLES

"Na afloop wordt het water tijdens het uitpompen gefilterd en volledig hergebruikt. Het is opgeslagen in zes containers met ieder een eigen pomp, die via DMX wordt aangestuurd", legt Van der Zijde uit. Bij dit soort grote pompen denk je in eerste instantie wellicht aan dieselpompen, maar die zijn door het geluid dat ze produceren niet bruikbaar. Van der Zijde: "Daarom zijn er magneetpompen geplaatst. Ze worden aangedreven door twee permanente magneten, één inwendig en de ander uitwendig, die de aandrijving van de waaier verzorgen, waardoor een fysieke aandrijfjas niet nodig is. Naast het geluidsvoordeel is het een voor-

De bijdrage van 360 Events

"Half april kregen wij de opdracht binnen van Michiel van der Zijde om 'Het was Zondag in het Zuiden' op te bouwen", vertelt Stephanie Van der Weyde. "Het indrukwekkende concept, uitgewerkt door Edwin Ellens, zou gebouwd moeten worden in het openluchttheater De Doolhof in Tegelen. Een grote opdracht op een uitdagende bouwlocatie. In het theater zijn er namelijk erg veel obstakels en moet er rekening gehouden worden met de beplanting. Laat nu net deze 'specialekes', de kracht zijn van 360 Events. We gaven dus uiteraard ons volmondige ja-woord op dit project. We bedanken Michiel van der Zijde voor deze fijne opdracht en zijn trots op het eindresultaat en deze samenwerking."

Facts:

- Backwall van 14 x 50,62 m. met bijbehorende constructie en autoramp.
- Gedetailleerd maatwerk rond rotsen om waterval te kunnen creëren.
- Opgebouwd in slechts 4 dagen met 15 personen in gemiddeld 30°C.
- Totaalgewicht van 62 ton aan ijzer en vloeren.

deel dat het natte deel van de pomp, het deel dat in aanraking komt met het water, hermetisch is afgesloten. Dat resulteert in een lekvrije pomp." Vanuit zes containers wordt het water aangevoerd naar het bassin en twee containers zorgen voor de watervallen op het bovenste terras. Daarnaast is er de regen: op de voorkant van het dak van de tribune zijn nozzles aangebracht die een regengordijn vormen tijdens de voorstelling. Dit water wordt dagelijks vers ingenomen vanaf de standpijp op de brandweeraansluiting tegenover het theater, wat nodig is ter voorkoming van legionella. Het regengordijn wordt een aantal keer in de voorstelling aangezet om de invoelbaarheid te versterken. Het spelen met het water op het speelveld door de acteurs versterkt dit gevoel nog meer. Tijdens >

KL PROFILE FC

De volgende generatie LED
profielarmatuur, voor elk
theater en liveoptreden

Rolight

Scan de QR-code en ontdek welke
andere producten wij hebben om jouw
theaterzaal naar een hoger niveau te tillen.

053 432 06 44

www.rolight.nl

info@rolight.nl

De bijdrage van APEXX

"Door onze klant DEMO Productions zijn wij benaderd om het project Het was Zondag in het Zuiden zowel in de voorbereiding als op locatie uit te voeren qua licht", vertelt Bram van Geelen van APEXX. "Aan de hand van het ontwerp van Uri Rapaport zijn we aan de gang gegaan met de technische voorbereiding. Omdat de set een lange periode buiten hangt en de voorstelling vol met waterreflexen zit, is extra rekening gehouden met de waterdichtheid van de lampen en kabels. Naast de lichtproductie levert APEXX ook het Follow-Me systeem voor deze voorstelling. In dit geval worden hier 22 fixtures voor gebruikt, een combinatie van Ghibli's en Perseo's. Met een 3D mapping van het complete speelgebied heb je zo gegarandeerd altijd de hoofdrolspelers mooi in het licht."

de Perseo-S van dat merk. Als wash is de keuze gevallen op de CLF Poseidon M. Relatief nieuw, maar hij deed in de test niet onder voor de reeds bekendere washes." Omdat het openluchttheater in een park ligt dat direct grenst aan een woonwijk en er dus een begrenzing was wat betreft decibellen, werd eerst uitgegaan van het plaatsen van een wand naast de tribune. Dit plan bleek niet haalbaar omdat daarbij een aantal bomen verwijderd zou moeten worden. Om toch binnen alle grenzen te blijven is uiteindelijk gekozen voor het KSL systeem van d&b. D.m.v. arrayprocessing kan heel precies gestuurd worden waar wel of geen geluid moet zijn. Het geluidsonwerp is gemaakt door Ray Elderman.

TOT SLOT

Het geheel is een spektakel om u tegen te zeggen. Het is mooi om te zien en te erva-

DE BIJDRAGE VAN COLLÉ EVENTS
Collé Events (onderdeel van Collé Rental & Sales) heeft machines geleverd voor de soepele op- en afbouw van 'Het was Zondag in het Zuiden'. De uitdaging om het podium stevig te construeren en 200.000 liter water te beheersen, vroeg om machines die zowel veilig op hoogte konden werken als zware objecten konden tillen. De keuze viel op twee 28-meter hoge telescoophoogwerkers en een krachtige roterende verreiker.

Ook was er vraag naar efficiënte material handling op de grond voor het vervoeren van pallets en bouwmaterialen. "Onze uiterst geschikte heftrucks namen deze taak met gemak op zich", vertelt Paul Wijnsma. "Om te adapteren aan de planning van het evenement, hebben wij onze logistiek zorgvuldig ingepland. Op de afgesproken tijd en plaats hebben wij alle machines geleverd en weer opgehaald."

ren dat de wens van de regisseur tot in perfectie is uitgevoerd. Daarmee werkt de techniek in deze productie niet alleen ondersteunend, maar speelt het een ware hoofdrol. Het op deze manier toepassen van water in een voorstelling zal dan ook zeer zeker navolging gaan vinden. <

de voorstelling die wij zagen regende het ook op natuurlijke wijze voortdurend en hierdoor werd het effect nog eens versterkt!

LICHT EN GELUID

Het lichtontwerp van Uri Rapaport (mede verantwoordelijk voor decorontwerp) sluit naadloos aan bij de sfeer en effecten. Het licht is geprogrammeerd door Thomas Hendriks-Boers (Tenfeet). Demo Productions is de leverancier van de apparatuur voor licht en geluid (zie specificaties in kadertekst). Gezien de duur van de productie en het feit dat het een buitenlocatie betreft, is gekozen voor IP65 armaturen voor alle lampen die in de directe buitenlucht hangen. "Voor de profielen hebben we gezien onze goede ervaring met Ayrton gekozen voor

